

– Varje land måste hitta sin egen lösning

Om bönder ska kunna försvara sina rättigheter och förbättra sina liv måste de ha kunskaper, inte minst om ekonomi och om omvärlden. Med gemensamma studier bygger de även solidaritet över gränserna.

CIRKA 40 PERSONER FRÅN Moçambiques alla provinser tillbringade en månad med 15 långväga gäster från Brasilien, Guinea-Bissau och Öst-Timor i ett kloster i Marracuene, utanför Maputo, för att förkovra sig i bland annat politisk ekonomi, Afrikas historia, kolonialismens konsekvenser samt agrara reformer.

Brasilianska Maria Gorete är pedagog för MST, de jordlösas rörelse i Brasilien, och har de senaste månaderna jobbat tillsammans med den moçambikiska bonderörelsen Unac för att utveckla internutbildningen.

– Jag gillar inte att man säger att bönder inte har kapacitet att studera på en högre nivå. Såklart är det svårt, många har inte öppnat en bok sedan småskolan och hur ska man då kunna ha studievana? Men det märks tydligt att alla här har skärpt tanke-nivån, man formulerar sig bättre och ställer klipska frågor. Kursen är ett bevis på att alla kan lära sig.

REDAN I BÖRJAN AV 1800-TALET blev de latinamerikanska länderna självständiga som en följd av förhandlingar snarare än väpnad kamp, som var fallet i Afrika i en 30-årsperiod efter andra världskriget. Trots dessa skillnader anser Gorete att bönder på de båda kontinenterna idag har liknande problem; dålig infrastruktur, svag nationell jordbrukspolitik, hunger och svält, ingen framtid för de unga på landsbygden, etc.

– Gemensamt är också att vi inte längre tror på fina utvecklingsmodeller. Varje land måste hitta sin egen lösning. Därför är kurser som denna viktiga då den bidrar till förståelse om vad som hänt tidigare och vad som pågår idag, säger Maria Gorete.

Mateus Tilman från Öst-Timor anser att utbildningar som denna är viktiga eftersom bonderörelser måste vara väl pålästa för att kunna driva sin sak. På Öst-Timor idag är det bara städernas medelklass, studenter eller NGO-anställda som har möjlighet att följa vad som händer i världen. Dagens stora utmaning för bönderna på Öst-Timor är att övertyga folket om att kampen för rättvisa inte är över.

– Många blev nöjda med självständigheten. Men för bönderna har det inte blivit bättre. Kampen mot det internationella kapitalet fortsätter och det måste vi övertyga våra medlemmar om, säger Tilman.

— **MOÇAMBIQUE I ALL ÄRA** men när det gäller fertil åkermark så är Guinea-Bissau paradiset på jorden. Tyvärr finns där

Småbönder från Moçambique, Brasilien, Guinea-Bissau och Öst-Timor avslutar sina gemensamma studier i politisk ekonomi, historia och jordbruksreformer. Foto: Johan Sävström

ingen ekonomi för att utveckla jordbruket. Därför är vi på plats i Marracuene för att tillsammans lära hur vi ska bemästra problemen, säger Bala Mussa Samá från den bissauguineanska delegationen.

Han anser att metodologin på kursen varit en bidragande faktor till att bönderna kunnat ta till sig de tunga ämnen som behandlats.

Metoden bygger på aktivt deltagande av samtliga, bekräftar Maria Gorete, och innebär att det är omöjligt att hålla sig i skymundan under lektionerna. Klassen arbetar i smågrupper innan, under samt efter föreläsningarna och presenterar frågor, kommentarer eller kritik vid varje tillfälle inför hela klassen.

– Så jobbar vi på MST-skolan utanför São Paulo. Framtidsdrömmen är att Unac får en liknande skola här i Moçambique för att ständigt vidareutbilda medlemmarna, avslutar Maria Gorete.

JOHAN SÄVSTRÖM
Marracuene